

FEUILLETON.

HOOG AAN DEN WIND.

Roman van een doktersleven,

door RU BASSE I).

Uit het „woord vooraf”, waarmee deze lijvige roman door den secretaris der Volksuniversiteit te Enschedé, W. L. M. E. VAN LEEUWEN, wordt ingeleid, blijkt, dat *Hoog aan den Wind* de eersteling is van een man met rijke levenservaring, „van een dokter dóór een dokter”. Het is dus, zoo al niet een biographie of een roman à clef, toch een roman met een levensgeschiedenis als stramien.

RU BASSE is derhalve het pseudoniem van een collega, wiens ware naam niet moeilijk te raden valt, wanneer men al de bijzonderheden, die zoo gaandeweg in het boek naar voren komen, met elkaar in verband brengt.

JOHN BAKKER, — zoo heet de jongeling, die dan later dokter wordt, — is de zoon van een hoofdonderwijzer in een klein plaatsje, Lindenhoven, aan een groot meer. Zijn vader is ouderling, en de dominé, ds. KERSEN (ook wel eens bij ver-gissing KERSTEN genoemd in het boek), is zeer „rechtzinnig”. „Er scheen niets te bestaan dan Kerk en Bijbel, en Bijbel en Kerk”. Ds. MELCHIOR van Lijswoude, aan de overzijde van den plas, is veel ruimer van opvatting, en JOHN voelt zich daarom meer tot hem aangetrokken. Deze dominé kon ook zoo fijn zeilen, en zoo mooi zingen: SCHUMANN, CHOPIN, BEETHOVEN, BACH, BRAHMS. De schrijver werkt door het heele boek heen kwistig met liederen en gezangen, te pas en te onpas. De „Vier ernste Gesänge” van BRAHMS zijn bijna in hun geheel tusschen den tekst opgenomen. Het is wel wat veel „Zeg het met liederen!” geworden.

Als zijn vriendin LIESJE, met wie hij 's avonds te voren een hartstochtelijk vrijpartijtje had, plotseling een bloedspuwing krijgt, en later evenals zijn vriendje HENK aan tuberculose sterft, dan krijgt de twijfel in JOHN de bovenhand, en kan hij maar niet gelooven, dat er een liefhebbende God bestaat.

JOHN wordt zelf ook ziek, krijgt appendicitis met buikvliesontsteking, wordt door dr. BRUINING geopereerd, en geneest. Goed beschreven is, hoe hij bij zijn afscheid uit het ziekenhuis voelt, daar nu verder te veel te zijn. Terwijl allen, de dokter zoowel als de verpleegsters, tijdens zijn ziekte buitengewoon lief voor hem zijn geweest, heeft nu niemand meer tijd of belangstelling voor hem. Le spectacle continue!

JOHN wil nu zelf ook dokter worden, en gaat te Leiden studeeren. Ds. MELCHIOR zal de studie betalen, maar dat mag de jongen niet weten. Op een gegeven oogenblik moet ds. MELCHIOR zijn ontslag nemen, omdat hij tot de socialistische partij is overgegaan. De toelage aan JOHN houdt nu op, en de oude heer BAKKER doet hiervan in een aller-poenigsten brief aan zijn zoon mededeeling. Maar JOHN kan toch heel zuinigjes doorstudeeren, doet zijn arts-examen, wordt assistent in de chirurgie bij professor KORTENBOSCH, en promoveert „cum laude” op een proefschrift over behandeling van borstkanker. Intusschen is hij met een lief, eenvoudig meisje, ELLY REIMER, getrouwd, en wordt de gelukkige vader van drie kinderen, twee meisjes en een jongen, waaronder een tweeling.

De jonge doctor BAKKER vestigt zich nu als chirurg te Oostrecht, een provincie-stadje met veel industrie en een belangrijke, wekelijksche markt. De practijk gaat best. Alleen eischt zijn werk hem wat veel op, zoodat ELLY zich spoedig verwaarloosd voelt. Dat zou allemaal nog niet zoo erg geweest zijn, als er te Oostrecht, wat huwelijksrouw betreft, niet zulke ondegelijke begrippen en toestanden hadden bestaan. Ofschoon warm van bloed en natuur heeft JOHN heel strenge, min of meer onnoozele opvattingen over de eerbaarheid der vrouw, maar zoowel hij als ELLY gaan langzamerhand aan het gevaarlijke flirt-spelletje meedoen.

1) Uitg. Mij. W. DE HAAN N. V., Utrecht, z. j.

Hij toornst dan wel tegen zich zelf, maar nog meer tegen ELLY. Hij vindt alles vies en walgelijk, maar bezwijkt toch telkens weer voor de verleiding. Dat gaat zóó ver, dat op een bootreis na een fuif met champagne en pousjes ELLY en JOHN met een ander echtpaar, HETTY en JEROEN, stuivertje wisselen, en de mannen 's nachts, elk met des anderen vrouw, in hun hutten terechtkomen. „Maar dat was nog maar een peuleschilletje (sic!) bij wat er allemaal nog meer gebeurd was”.

Toen JOHN voor studie-doeleinden een paar maanden naar Zweden en Duitschland was geweest, had dokter ERNST VAN HEININGEN de practijk waargenomen, ofschoon JOHN wist en met eigen oogen had gezien, dat ELLY sterk onder zijn invloed was gekomen. De gevolgen bleven niet uit. Het was als in het liedje van SPEENHOFF: „Zij bracht hem snikkend naar de boot; Maar voor hij goed en wel in zee was, Zat ze op z'n besten vriend z'n schoot”.

ELLY heeft zich geheel aan VAN HEININGEN gegeven. Als JOHN dit te weten komt, volgt er tusschen hem en ELLY een heftige scène. ELLY loopt het huis uit, maar wordt na eenige weken weer door JOHN teruggehaald. Hij maakt zich zelf wijs, dat ELLY ten slotte toch alles uit liefde tot hem heeft gedaan. Langs welke redeneeringen hij tot deze geruststellende overtuiging komt, is te lang om over te vertellen.

Tusschen al die bedrijven door heeft ELLY dan ook nog vijf en dertig honderd gulden schuld gemaakt; er heeft zich in de stad een concurrent gevestigd; de crisis heeft financieele klappen meegebracht; de kinderen blijven op school zitten. JOHN lijkt JOB wel.

Tot overmaat van ramp krijgt ELLY kanker in de borst. Zij wordt geopereerd, en tijdens het ontwaken uit den narcose-roes noemt zij wel honderd malen den naam van ERNST VAN HEININGEN. Na een paar dagen wordt zij hierover door JOHN nog eens ter verantwoording geroepen. Hoe is het mogelijk?

ELLY sterft, maar niet voordat zij op haar ziekbed nog een langen, zonderlingen brief aan JOHN heeft geschreven met een lied van BACH en een vers van JACQUELINE VAN DER WAALS er in. JOHN lijdt zeer onder ELLY's heengaan, en voelt zich erg alleen, vooral, wanneer de kinderen alle drie zijn uitgevlogen. Dan hertrouwt hij ten slotte met een jonge, vrouwelijke dokter, die hij eerst voor een beiderzijdsche ovariumcyste en een uterusmyoom geopereerd had.

Daarmede eindigt het verhaal, dat heele mooie gedeelten bevat, maar over het algemeen veel te lang is geworden. Dat komt in hoofdzaak, doordat JOHN te veel over zich zelf praat. Hij heeft steeds behoefte aan te toonen, hoe ongelukkig, schuldig en slecht hij is. Het lijkt soms wel een gewetensonderzoek, een biecht of een eigen psycho-analyse. RU BASSE had te veel te zeggen. Het verhaal sleept, en de schrijver heeft zich door zijn gevoel laten meeslepen. Teekenend is in dit verband, dat op de eerste bladzijde na den dood van ELLY over „Haar” en „Zij” met een hoofdletter gesproken wordt, maar ook slechts één bladzijde lang, en dan verder niet meer. De laatste honderd pagina's, wanneer de schrijver haast krijgt om aan een eind te komen, zijn het beste.

De stijl is niet fraai, de beeldspraak gekunsteld en gezwollen, de woordenkeus dikwijls grof en onnoodig plat. Geen boek voor jonge meisjes! Het wemelt bovendien van taal- en drukfouten. De schrijver volgt een eigenaardig soort nieuwe spelling en een zeer willekeurige geslachtsregeling.

Wonderlijk is de instelling van dezen ervaren arts tegenover het raadsel: de vrouw. Bij herhaling verzucht hij, er niets van te begrijpen. En dat voor een dokter, die verklaart, zuiver biologisch te denken. Kom, collega, gij kent toch het spreekwoord: „Propter solum ovarium mulier est quod est”! Gij hadt het ook als motto van *dit* boek kunnen gebruiken.

RU BASSE heeft alle zeilen bijgezet, maar wel wat „hoog aan den wind” willen varen, en is daardoor somtijds in de „neer” geraakt. Sapienti sat!

's-Gravenhage, December 1938.

J. B. F. VAN GILS.